

ՀՀ ԱՐԱԳԱՇՈՏՆԻ ՄԱՐԶ RA ARAGATSO TN MARZ

Մարզկենտրոնը՝ ք. Աշտարակ	Marz centre Ashtarak town
Տարածաշրջանները՝ Աշտարակ Ապարան Արագս Թալին	Territories Ashtarak Aparan Aragats Talin
Քաղաքները՝ Աշտարակ Ապարան Թալին	Towns Ashtarak Aparan Talin

Տարածքը Territory	2 756 քառ. կմ/ sq. km
ՀՀ տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը Territory share of the marz in the territory of RA	9.3%
Համայնքներ, 2017թ. տարեկգրի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2017	114
Քաղաքներ Towns	3
Գյուղեր Villages	117
Բնակչության թվաքանակը 2017թ. տարեկգրի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2017	128.5 հազ. մարդ / ths. person
այդ թվում՝ of which:	
քաղաքային urban	28.3 հազ. մարդ/ ths. person
գյուղական rural	100.2 հազ. մարդ/ ths. person
ՀՀ բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of marz population size in RA population size	4.3 %
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը Share of urban population size	22.0 %
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	218 218.8 հա/ Ha
այդ թվում՝ վարելահողեր of which: arable land	54 100.3 հա/ Ha

ՀՀ Արագածոտնի մարզի տարածքով են անցնում հանրապետական նշանակություն ունեցող 3 ավտո- խճուղիները՝ Երևան – Աշտարակ – Թալին – Գյումրի, Երևան–Աշտարակ – Սպիտակ և Երևան – Արմավիր – Քարակերտ – Գյումրի:

Մարզի տարածքը հատում է նաև ՀՀ գլխավոր երկաթուղին (միայն արևմտյան հատվածով և մարզի տնտեսական զարգացման վրա էական ազդեցություն չի թողնում):

Մարզում են գտնվում Բյուրականի նշանավոր աստ- դաղիտարանը, ՀՀ գիտությունների ազգային ակադե- միայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի, ֆիզիկական հետազոտությունների ինստիտուտները:

2016թ.-ին մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները ՀՀ համապա- տասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

- արդյունաբերություն՝ 2.8 %
- գյուղատնտեսություն 9.9 %
- շինարարություն՝ 5.5 %
- մանրածախ առևտուր՝ 1.2 %
- ծառայություններ՝ 0.7 %

Մարզի տնտեսության հիմքն արդյունաբերությունը և գյուղատնտեսությունն են:

Արդյունաբերությունը մասնագիտացած է սննդա- մթերքի և ըմպելիքի, թանկարժեք իրերի արտադրու- թյան ու շինանյութերի հանքավայրերի շահագործման ուղղություններում: Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես բուսաբուծության (հացահատիկ, կարտոֆիլ, բազմամյա տնկարկներ, կերային մշակաբույսեր), այնպես էլ անաս- նաբուծության զարգացման համար:

Գյուղատնտեսությունը հիմնականում մասնա- գիտացած է բուսաբուծության (մասնավորապես, հացա- հատիկային մշակաբույսերի արտադրություն) և անասնաբուծության մեջ:

Բեռնաուղևորափոխադրումները մարզում իրակա- նացվում են ավտոմոբիլային տրանսպորտով:

Մարզկենտրոն Աշտարակ քաղաքը (2017թ. տարեկզբի դրությամբ՝ 17.6 հազ. մարդ) գտնվում է Քասախ գետի ափին, Երևանից 19 կմ հյուսիս- արևմուտք: Քաղաքը հանդիսանում է Երևան-Գյումրի, Երևան–Սպիտակ ճանապարհների հանգույցը:

Աշտարակ-Ապարան ճանապարհին կառուցվել է 33 մ բարձրություն ունեցող խաչ, որը բաղկացած է 1 715 հատ փոքր խաչերից: Փոքր խաչերը խորհրդանշում են հայ ազգի քրիստոնեության ընդունման 1 715 ամյակը: Ամեն տարի մեծ խաչին ավելանում է մեկ փոքր խաչ:

Քաղաքը զարգացել է որպես Երևան քաղաքի ար- բանյակ քաղաք: Այն մարզի վարչաքաղաքական, տնտե- սական, գիտական ու կրթամշակութային կենտրոնն է:

Աշտարակ քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի և ըմպելիքի արտադրությունն է:

Ապարան քաղաքը (2017թ. տարեկզբի դրությամբ 6.2 հազ. մարդ) մարզում մեծությամբ և նշանակությամբ երկրորդ քաղաքն է: Գտնվում է Քասախ գետի ափին (Երևանից 60 կմ հեռավորությամբ): Ապարան քաղաքի տնտեսության առաջատար ճյուղը սննդամթերքի ար- տադրությունն է:

Թալին քաղաքը (2017թ. տարեկզբի դրությամբ՝ 4.5 հազ. մարդ) գտնվում է Արագած լեռան հարավ- արևմտյան լանջին (Երևանից 65 կմ հեռավորությամբ): Քաղաքի տնտեսության հիմքը թանկարժեք իրերի արտադրությունն է:

The 3 motor highways of republican importance - Yerevan- Ashtarak-Talin-Gyumri, Yerevan-Ashtarak-Spitak and Yerevan-Armavir-Karakert-Gyumri run through the territory of the RA Aragatsotn marz.

The territory of marz intersects RA principal railway as well (only across the end of the West, so it hasn't any influence on economic development of the marz).

The famous Observatory of Byurakan, the Institutes of Radiophysics and Electronics, Physical Researches of RA National Academy of Sciences are located in the marz.

In 2016 the share of economy main branches of RA Aragatsotn marz in total volume of correspondent branches of the republic comprised

- industry 2.8 %
- agriculture 9.9 %
- construction 5.5 %
- retail trade 1.2 %
- services 0.7 %

The main economy branches of the marz are industry and agriculture.

Industry is specialized in manufacture of food products and beverage, precious articles and exploiting of mines of building materials. The geographical position and climatic conditions of the marz are favourable for development of both plant growing (grain, potatoes, perennial grass, and forage crops) and cattle breeding.

Agriculture is mainly specialized in plant growing (especially, crop-production) and cattle breeding.

Freight and passenger transportations in the marz are implemented by road transport.

Marz centre Ashtarak town (as of the beginning of the year, 2017 comprised 17.6 ths. people) is situated on the bank of Kasakh river, in the distance of 19 km to the North-West from Yerevan. Town is the junction of Yerevan-Gyumri and Yerevan-Spitak roads.

On the Ashtarak-Aparan road was built cross, which have 33 m height and consists of 1 715 small crosses. Small crosses symbolize the 1 715 anniversary of the adoption christianity of armenian nation. Every year they add one more small cross to the big cross.

Ashtarak town developed as a satellite town of Yerevan. It is the administrative and political, economic, scientific, educational and cultural centre of the marz.

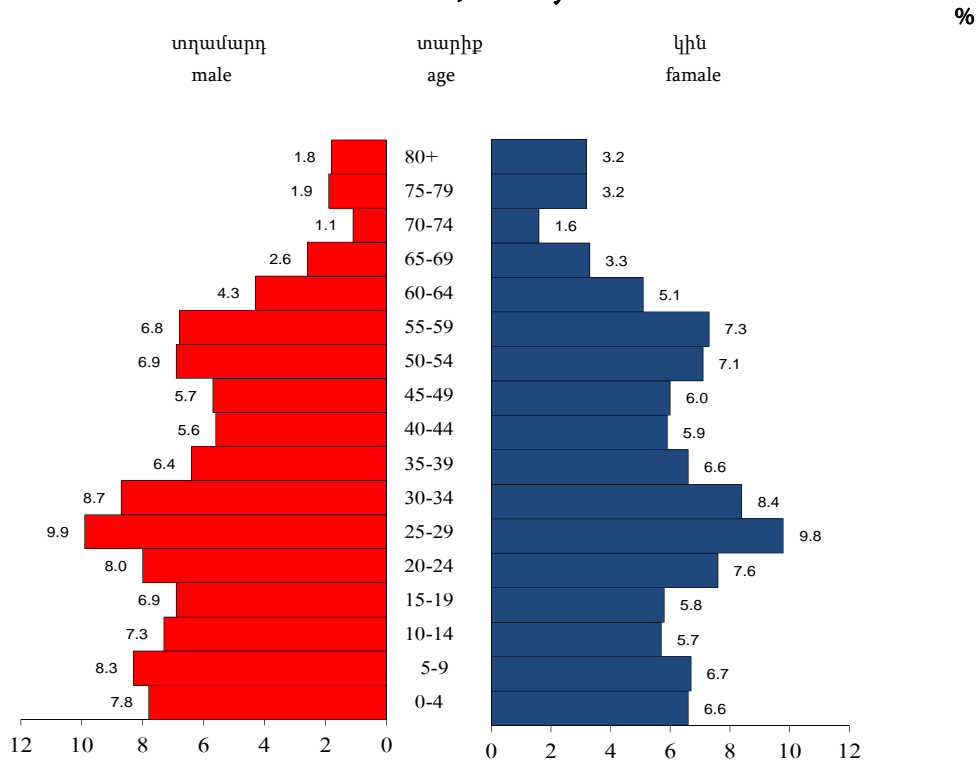
The main branch of economy is food and beverage production.

Aparan town (as of the beginning of the year, 2017 comprised 6.2 ths. people) is the second town in the marz by its largeness and importance. It is situated on the bank of Kasakh river (in the distance of 60 km from Yerevan). The main branch of economy is food production.

Talin town (as of the beginning of the year, 2017 comprised 4.5 ths. people) is located on the south-western slope of Aragats mountain(in the distance of 65 km from Yerevan). The base of economy is precious articles production.

ՄՇՏԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՏԱՐԻՔԱՅԻՆ ԽՄԲԵՐԻ, 2017թ.

հունվարի 1-ի դրությամբ
DE JURE POPULATION BY AGE –SPECIFIC GROUPS,
2017 as of January 1

ՄԱՆՐԱԾԱԽ ԱՌԵՎՏՐԻ ՕԲՅԵԿՏՆԵՐ
RETAIL TRADE UNITS

	Քանակը Number					
	2012	2013	2014	2015	2016	
Մանրածախ առևտրի օբյեկտներ, ընդամենը	435	437	506	562	598	Retail trade units, total
<i>այդ թվում՝</i>						<i>of which:</i>
խանութներ	127	128	190	250	285	shops
կրպակներ	238	238	243	251	251	kiosks
գյուղատնտեսական արտադրանքի շուկաներ	2	2	2	2	2	markets of agricultural produce
սպառողական ապրանքների շուկաներ	1	1	2	2	2	markets of consumer goods
առևտրի այլ օբյեկտներ	67	68	69	57	58	other trade units

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ
EDUCATIONAL INSTITUTIONS

	Քանակը Number					
	2012	2013	2014	2015	2016	
Պետական նախադպրոցական	20	20	23	23	28	State pre-school
Պետական հանրակրթական	122	122	122	122	122	State general educational
Երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	8	8	10	10	10	Music and art school youth creative(cultural) centre
Պետական նախնական մասնագիտական (արհեստագործական) ուսումնական ¹	1	2	2	2	2	State preliminary vocational educational
Պետական միջին մասնագիտական ուսումնական	1	1	1	1	1	State middle vocational educational

ՔԱՂԱՔՆԵՐ
TOWNS/CITIES

Անվանումը	Town name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ * Number of de jure population as of January 1, 2017, person *
Աշտարակ	Ashtarak	17 600
Ապարան	Aparan	6 165
Թալին	Talin	4 529

ԳՅՈՒՂԵՐ
VILLAGES

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2017, person **
Աշտարակի տարածաշրջան Ashtarak district			
1	Ագարակ	Agarak	2 016
2	Աղձք	Aghdsk	1 971

¹ Ներառյալ այն միջին մասնագիտական ուսումնական հաստատությունները, որոնք իրականացնում են նախնական (արհեստագործական) ծրագիր:

Including those middle vocational educational institutions, which implement preliminary vocational program.

^{*} ՀՀ մարզերի քաղաքների բնակչության թվաքանակը ներկայացվել է ՀՀ 2011թ. մարդահամարի հիմքով վարվող ընթացիկ հաշվառմամբ:

Population of town of the RA marzes is presented according to current statistics data based on population Census of 2011.

^{**} ՀՀ մարզերի գյուղերի այս տվյալների սկզբնաղբյուրը՝ գյուղերի կողմից տարեկան կտրվածքով ներկայացվող «Գյուղական բնակչության սեռատարիքային կազմը» պետական վիճակագրական հաշվետվություններն են: Այդ սկզբնաղբյուրներով ՀՀ 952 գյուղական բնակավայրերի մշտական բնակչության թվաքանակների հանրագումարը՝ ամբողջությամբ ըստ մարզերի ունի որոշակի շեղում բնակչության ընթացիկ հաշվառման համանուն տվյալներից, որոնք խարսխված են ՀՀ արդարադատության նախարարության և ՀՀ կառավարությանն առընթեր ՀՀ ոստիկանության վարչական ռեգիստրների տվյալների վրա (շեղումը՝ 01.01.2017թ.-ի դրությամբ ՀՀ մասշտաբով՝ կազմել է +13.8%): Շեղումը հիմնականում պայմանավորված է գուղական համայնքների միջև խնդրո առարկա տեղեկատվության փոխանակման, համադրման և անվանական տվյալների մակարդակով ստուգաճշտման համակարգի բացակայությամբ:

The sources of these data on RA rural communities are the state statistical reporting forms «Sex and age composition of rural population» provided by the rural communities on annual basis. According to those sources the sum total of de jure population of 952 RA rural settlements as a whole and by marzes has some deviation from the same data of current statistics of population, which are based on the data from administrative registers of RA Ministry of Justice and RA Police under RA Government (as of 01.01.2017 the deviation comprised +13.8% for the republic). The deviation is mainly stipulated by the absence of the system of exchange, comparing and checking in individual data level of the given information between rural communities.

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2017, person **
3	Անտարուտ	Antarut	393
4	Ավան	Avan	922
5	Խնուսիկ	Khnusik	0.0
6	Արագածոտն	Aragatsotn	1 344
7	Արտաշավան	Artashavan	729
8	Լուսաղբյուր	Lusaghbyur	-
9	Նիգատուն	Nigatun	-
10	Արուճ	Aruj	1 247
11	Բազմաղբյուր	Bazmaghbyur	1 103
12	Բյուրական	Byurakan	4 737
13	Դպրևանք	Dprevank	96
14	Լեռնարոտ	Lernarot	385
15	Կարբի	Karbi	4 552
16	Կոշ	Kosh	3 506
17	Կարին	Karin	674
18	Ղազարավան	Ghazaravan	610
19	Մուղնի	Mughni	1 102
20	Նոր Ամանոս	Nor Amanos	834
21	Նոր Եդեսիա	Nor Yedesia	1 341
22	Շամիրամ	Shamiram	2 047
23	Ոսկեհատ	Voskehat	1 015
24	Ոսկեվազ	Voskevaz	4 431
25	Սաղմոսավան	Saghmosavan	151
26	Սասունիկ	Sasunik	3 152
27	Վերին Սասունիկ	Verin Sasunik	143
28	Տեղեր	Tegher	183
29	Ուշի	Ushi	1 725
30	Ուջան	Ujan	3 389
31	Փարպի	Parpi	2 451
32	Օհանավան	Ohanavan	2 574
33	Օշական	Oshakan	5 950
34	Օրգով	Orgov	497
Ապարանի տարածաշրջան Aparan district			
1	Արագած	Aragats	3 947
2	Արայի	Ara	664
3	Ափնագյուղ	Apnagyugh	653
4	Եղիպատրուշ	Yeghipatrush	817
5	Երնջատափ	Yernjatap	642
6	Թթուջուր	Ttujur	417
7	Լուսագյուղ	Lusagyugh	869
8	Ծաղկաշեն	Tsaghkashen	805
9	Կայք	Kayk	604
10	Հարթավան	Hartavan	1 001
11	Զորագլուխ	Dsoraglukh	326
12	Նիգավան	Nigavan	733
13	Շենավան	Shenavan	1 924
14	Շոդակն	Shoghakn	152

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2017, person **
15	Չքնաղ	Chknagh	251
16	Ջրամբար	Jrambar	180
17	Սարալանջ	Saralanj	240
18	Վարդենիս	Vardenis	827
19	Վարդենուտ	Vardenut	1 011
20	Քուչակ	Kuchak	2 215
Արագածի տարածաշրջան Aragatsotn district			
1	Ալագյազ	Alagyaz	578
2	Ավշեն	Avshen	458
3	Բերքառատ	Berkarat	1 015
4	Գեղադիր	Geghadir	659
5	Գեղաձոր	Geghadzor	1 334
6	Գեղարոտ	Gegharot	574
7	Լեռնապար	Lernapar	558
8	Ծաղկահովիտ	Tsaghkahovit	2 217
9	Ծիլքար	Tsilkar	608
10	Կանիաշիր	Kaniashir	450
11	Հնաբերդ	Hnaberd	2 342
12	Ճարճակիս	Tchartchakis	425
13	Մելիք գյուղ	Meliqgjiugh	1 273
14	Միջնատուն	Mijnatun	307
15	Միրաք	Mirak	135
16	Նորաշեն	Norashen	1 228
17	Շենկանի	Shenkani	285
18	Ջամշլու	Jamshlu	287
19	Ռյա թագա	Rya Taza	696
20	Սադունց	Sadunts	231
21	Սիփան	Sipan	312
22	Վարդաբլուր	Vardablur	648
Թալինի տարածաշրջան Talin district			
1	Ագարակավան	Agarakavan	1 154
2	Ակունք	Akunk	733
3	Աշնակ	Ashnak	1 348
4	Արագածավան	Aragatsavan	6 180
5	Արտենի	Arteni	3 778
6	Արևուտ (նախկինում՝ Բարոյ)	Arevut (formerly Baroj)	103
7	Գառնահովիտ	Garnhovit	517
8	Գետափ	Getap	167
9	Դաշտադեմ	Dashtadem	665
10	Դավթաշեն	Davtashen	792
11	Դդմասար	Ddmasar	164
12	Դիան	Dian	125
13	Եղնիկ	Yeghnik	512
14	Ջարինջա	Zarinja	677
15	Ջովասար	Zovasar	552
16	Թաթուլ	Tatul	1 002
17	Թլիկ	Tllik	46
18	Իրինդ	Irind	931

	Անվանումը	Name	Մշտական բնակչության թվաքանակը 2017թ. հունվարի 1-ի դրությամբ, մարդ ** Number of de jure population as of January 1, 2017, person **
19	Լուսակն	Lusakn	230
20	Ծաղկասար	Tsaghkasar	98
21	Կաթնաղբյուր	Katnaghbyur	1 363
22	Կանչ	Kanch	133
23	Կարմրաշեն	Karmrashen	657
24	Կաթավաձոր	Kaqavadsor	1191
25	Հակո	Hako	203
26	Հացաշեն	Hacashen	426
27	Զորագյուղ	Dsoragiugh	9
28	Մաստարա	Mastara	2725
29	Մեծաձոր	Metsadsor	65
30	Ներքին Բազմաբերդ	Nerqin bazmaberd	1621
31	Ներքին Սասնաշեն	Nerkin Sasnashen	1148
32	Նոր Արթիկ	Nor Artik	544
33	Շղարշիկ	Shgharshik	593
34	Ոսկեթաս	Vosketas	590
35	Պարտիզակ	Partizak	346
36	Սորիկ	Sorik	152
37	Սուսեր	Suser	321
38	Վերին Բազմաբերդ	Verin Bazmaberd	502
39	Վերին Սասնաշեն	Verin Sasnashen	462
40	Ցամաքասար	Tsamakasar	501
41	Օթևան	Otevan	245

**ՀՀ ԱՐԱԳԱԾՈՏՆԻ ՄԱՐԶԻ ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ 10 000 ԲՆԱԿԻՉ ՈՒՆԵՑՈՂ
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԻ ՇԱՐՔ ԲՆՈՒԹԱԳՐԻՉՆԵՐ, 2016թ.
SOME SOCIAL INDICATORS OF DISTRICT COMMUNITY WITH 10 000
POPULATION IN RA ARAGACOTN MARZ, 2016**

	Ընդամենը Total	ներառյալ՝ including:		
		կանայք ¹ women ¹	տղամարդիկ ¹ men ¹	
Բնակչությունը, մարդ	10 000	5 049	4 951	Population, person
Ծնվածներ, մարդ	134	61	73	Births, person
Մահացածներ, մարդ	90	46	44	Deaths, person
Ամուսնություններ	55	X	X	Marriages
Ամուսնալուծություններ	11	X	X	Divorces
Մեկ բնակչի ապահովվածությունն ընդհանուր բնակավակերետով, քառ.մ	44.0	X	X	Total area of housing stock provided per inhabitant, square metre
Կրթության ոլորտ, հաճախումը կրթօջախներ, մարդ՝				Education sphere, attendance to educational institutions, person
նախադպրոցական	153	75	78	pre-school
հանրակրթական	1 325	608	717	general schools
երաժշտական, արվեստի, գեղարվեստի դպրոցներ, մանկապատանեկան ստեղծագործական կենտրոններ	100	62	38	musical, art schools, creative centers for children
նախնական մասնագիտական (արհեստագործական)	18	8	10	preliminary vocational
միջին մասնագիտական	16	8	8	middle vocational
բարձրագույն մասնագիտական	-	-	-	higher vocational
Առողջապահության ոլորտ՝				Public health sphere
հաճախել են պոլիկլինիկա տարվա ընթացքում (հաճախումների քանակը)	28 859	annual attendance to polyclinic during the year (number of attendances)
Մարզիկներ, մարդ	45	2	43	Athletes, person
Զբաղվածներ, մարդ	3 727	1 866	1 861	Employed, person
ներանցից՝ գիտական հիմնարկներում	23	8	15	including - in Science establishments
ներանցից՝ գիտության դոկտոր	2	0.0	2	including - doctors of Science
գիտության թեկնածուներ	6	1	5	candidates of Science
ուսուցիչներ	218	169	49	teachers
բժիշկներ	19	physicians
միջին բուժանձնակազմ	49	paramedical personnel
Գործազուրկներ, մարդ	232	172	60	Unemployed, person
Սոցիալական ապահովության ոլորտ				Social insurance sphere
ընդամենը կենսաթոշակառուներ, տարեվերջի դրությամբ, մարդ	1 455	863	592	total pensioners/ as of the end of the year/ person
աղքատության ընտանեկան նպաստ և միանվագ դրամական օգնություն ստացող ընտանիքներ	445	X	X	families that get poverty family benefit and one-time benefit
Հաճախումների քանակը տարվա ընթացքում				Annual attendance during the year
գրադարան	14 426	library
թատրոն	-	-	-	theatre
համերգ	-	-	-	concert
թանգարան	419	museum
Իրավական ոլորտ				Law sphere
հանցագործության դեպքերի քանակը, տարվա ընթացքում	50	X	X	total crimes, during the year
ադ թվում՝ ոչ մեծ ծանրության	25	X	X	of which - not grave crime
միջին ծանրության	20	X	X	medium crime
ծանր	5	X	X	grave crime
առանձնապես ծանր	0.0	X	X	special grave crime

¹ Ցուցանիշները հաշվարկային են:
The indicators are accountable.